

Delavnica na Dolenčevem mlinu.
Foto: Špela Rupar, Podlipoglav, 11. 6. 2014.

bili povezani s problematiko šol in šolstva, kar je trenutno zelo lepo predstavljeno na občasni razstavi *Ivan Lapajne. Učitelj, ravnatelj, publicist, Krčan in svetovljan* (avtorica Alenka Černelič Krošelj).

Delavnici sta bili izvedeni 6. julija (*Krško v spominih njegovih prebivalcev*) in 28. septembra (*Krške šole*). V okviru prve (nartovani sprehod po starem mestnem jedru Krškega zaradi zelo slabega vremena ni bil mogoč) so udeleženci obujali spomine na šolsko tablo in šolske klopi. V delavnico *Krške šole* – izvedena je bila v okviru programa Dnevi evropske kulturne dediščine – pa so udeleženci, skladno s povabilom prinesli različne pred-

Delavnica *Krške šole*.
Foto: Maja Ivanišin, Krško, 28. 9. 2014 (Fototeka Mestnega muzeja Krško).

mete, povezane z njihovimi doživetji v šolskem obdobju. Ob likovnih in drugih predmetih smo nato obujali spomine, ki so bili zaradi mešane starostne sestave udeležencev zelo barviti in so se časovno raztezali skoz vso drugo polovico 20. stoletja. Med udeleženci se je razvila živahna razprava o pomenu ohranjanja takšnih spominov, etnologinji pa sva opozorili na pomen podatkov, ki sicer oblikujejo posameznikovo življenjsko zgodbo, obenem pa so pomemben vir za raziskovalno delo etnologov in kulturnih antropologov. Delavnic se je udeležilo 15 udeležencev; zanimivo pa je, da smo pritegnili predvsem odrasle različnih starostnih skupin.

PO LOVSKIH POTEH OD PLANINE DO PLANINE POD JUŽNIM GREBENOM KOŠUTE NAD TRŽIČEM

Slovensko etnološko društvo v sklopu izobraževalnega programa vsako leto organizira tudi strokovne ekskurzije, ki smo jih pred leti poimenovali Rajže. S tem je želelo na pobudo in pod vodstvom naših kolegov etnologov v spoznati in doživeti različne teme in terene. Sedanje vodstvo SED spodbuja tudi manj formalne društvene programe, namenjene druženju in sprostitvi. Med take vsekakor sodi tudi pohod po lovskih poteh od planine do planine pod južnim grebenom Košute nad Trzičem, ki se je zgodil 30. septembra 2014 na pobudo letošnjih etnologov - abrahamovcev. Pridružilo se nam je 10 članov, od tega samo dve abrahamovki.

Naše druženje smo začeli v Trziču pred stolpnico, od koder smo se odpeljali mimo zaselka Slap in vasi Čadovlje do Dovžanove soteske. Čadovlje z Dovžanovo sotesko so za etnologe zanimive zlasti zaradi ohranjene Jamenšnikove domačije in sušilnice za

lan in sadje. Domačija je bila zavarovana kot nepremična kulturna dediščina skupaj s sušilnico za sadje. V njej so prvotno sušili lan. Jamenšnikova domačija je še danes ohranjena kot karavanška dediščina stavbarstva. V prenovljeni sušilnici je bila v letih 1998 in 1999 urejena mozaična predstavitev Dovžanove soteske z naravnimi znamenitostmi in načinom življenja prebivalcev tega območja s posebej predstavljeno nekdanjo sušilnico za lan (Tercelj Otorepec 1999). Dela v Dovžanovi soteski so se v naslednjih letih nadaljevala s sodelovanjem kranjskih območnih enot Zavoda za varstvo narave in Zavoda za varstvo kulturne dediščine, pri čemer smo povezali etnološko konservatorstvo z geologijo, biologijo in geografijo. Uredili smo gozdno učno pot od Jamenšnikove paštbe skoz gozdne združbe in zaselek Na Jamah do Doline, kjer je bila obnovljena stara šola. V njej je danes izobraževalno središče s priložnostnimi razstavami. V okviru

* Mag. Tita Porenta, prof. zgod. in univ. dipl. etnol., muzejska svetovalka, Muzeji radovljiške občine – Mestni muzej Radovljica. 4240 Radovljica, Linhartov trg 1, mestnimuzej@siol.net; dr. Mojca Tercelj Otorepec, univ. dipl. etnol. in univ. dipl. soc. kult., konservatorska svetovalka, ZVKDS OE Kranj. 4000 Kranj, Tomšičeva 7, mojca.tercelj@zvkd.si.

Prvi postanek.

Foto: Mojca Tercej Otorepec, nad Tegoško planino, 30. 9. 2014.

Udeleženci pohoda.

Foto: Tit Hodžar, nad Tegoško planino, 30. 9. 2014.

projekta Phare so bile izdelane nove informativne table, izšli sta tudi zloženkni o življenju karavanškega človeka (Šubic in Tercej Otorepec 2001; Šubic idr. 2006).

Najprej smo se ustavili na parkirišču nad Dovžanovo sotesko, pod vasjo Dolina. Ogledali smo si geološki steber in kaskade Tržiške Bistrice, opozorili na geološko pot, ki je speljana tod mimo zaradi svetovno znanega nahajališča fosilov. Nad Dovžanovo sotesko je tudi Partizanska tehnika Kokrškega odreda, za katero skrbi Tržiški muzej, več o Dolini in Dolincih pa si lahko preberete v rubriki Knjižne ocene in poročila v tej številki *Glasnika SED*.

Naš drugi postanek je bil pod Bornovim gradičem Puterhof v Jelendolu. Leta 2008 je KS Dolina - Jelendol v sodelovanju s Tržiškimi muzejem tu postavila informativne table. Ob njih smo se na kratko seznanili z zgodovino navzočnosti baronov Born, ki so bili od konca 19. stoletja pa do 2. svetovne vojne lastniki okoli 4000 ha gozdov nad dolinama Dolina in Ljubelj. Zgodba o plemiški družini Born se začne leta 1891, ko je baron Julijus Born (1840–1897), bančnik iz Berlina, kupil gozdne veleposesti in začel graditi osnovno gospodarsko infrastrukturo za gospodarjenje z gozdovi, izrabo vodnih sil in predelavo lesnih izdelkov. Njegov sin Friderik je na današnjem območju Ljubelja in Podljubelja spodbujal letoviški in lovski turizem; bil je drugi lastnik avtomobila na Slovenskem in začetnik avtomobilske alpske vožnje čez stari Ljubelj. Drugi sin, dr. Karl Born, je podedoval veleposest v Jelendolu, kjer je zgradil gozdno železnico in žičnici, v Tržiču pa žago, opekarno in elektrarno. Bil je tudi dolgoletni član občinskega odbora Občine Tržič. Bornov grad (Sv. Katarina, tudi Puterhof), ki ga je zgradil že Julijus Born, je bil leta 1944 požgan, posestvo pa leta 1947 nacionalizirano. V okolici so do začetka 2. svetovne vojne nastale številne stanovanjske in gospodarske hiše za uslužbence na Bornovem posestvu.

Naš pohod smo začeli pod planino Pungart. Pod južnim karavanškim grebenom Košute, ki na severni strani meji na sosednjo koroško dolino (Sele), je imel baron Karl Born znano lovišče, v katerem je gojil jelene, košute in kozoroge. Lovišče je bilo nekoč

ograjeno z visoko ograjo, turistom prehod ni bil dovoljen. Tod so nastale tudi planine in lovske kočje Dolga njiva (najbolj oddaljena, vendar najlepše opremljena lovska kočja), Tegošče, Pungart, Šija, Kofce in nekatere druge. Med najstarejšimi Bornovimi lovci na tem območju je bil Matevž Ahačič (1857–1926), ki je služboval kar 54 let. Lovska služba je bila težavna in nevarna zaradi številnih divjih lovcev.

Zaradi logistično zahtevnejšega pohoda in nepredvidljivega vremena smo tokrat obiskali le Pungart in obnovljeno Dolgo njivo, čeprav so danes najbolj obiskane Kofce, največ pa se dogaja na Šiji, kjer so planinska kočja, planšarija in kočja tržiške Gorske reševalne službe (GRS), s steze pa smo daleč spodaj videli tudi Tegoško planino. Obe planini danes upravlja pašna skupnost Brezje, ki na začetku junija na gorsko pašo pripelje krave. Nad sabo smo občudovali greben Košute z njenimi dvatisočaki Kladivom (2094 m), Tegoško goro (2044 m) in najvišjim Košutnikovim turnom (2133 m). Pogled proti juhovzhodu nam je segel do Kriške gore s Tolstim vrhom, na severno steno Storžiča in naprej na Krvavec in Kalški greben v Kamniško-Savinjskih Alpah z Grintavcem, Skuto in Kočno. Na zahodu smo občudovali Dobrčo, v daljavi pa Julijske Alpe.

Obilna malica z lovsko obaro, žganci in štruklji na Dolgi njivi nam je povrnila moč za pot nazaj do Pungarta, od koder smo se še pred mrakom varno in prijetno utrujeni spustili v dolino.

Literatura

KRAGL, Viktor: *Zgodovinski drobcji župnije Tržič*. Tržič: Župni urad, 1936, 107–116.

PORENTA, Tita: *Usoda družine Born*. V: Jože Dežman in Hanzi Filipič (ur.), *Vročje sledi hladne vojne. Meja med Slovenijo in avstrijsko Koroško v letih 1945 do 1991*. Celovec: Mohorjeva, 2013, 59–64.

ŠUBIC, Tadeja idr.: *Narava in človek*. Tržič: Občina Tržič, 2006 (zloženska Phare projekta).

ŠUBIC, Tadeja in Mojca Tercej Otorepec: *Kremenov konglomerat in življenje na njem*. Tržič: Občina Tržič, 2001 (zloženska Phare projekta).

TERCELJ OTOREPEC, Mojca: Jamenšnikova »paštba«. *Naša žena. Priloga Dediščina* 4, 1999, 9–10.